

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אור

פרשת וילך שבת שובה

המלך

סגולה ליום הדין להעביר על מידותיו

בהפטרת שבת שובה אומר הנביא הושע פרק יד (ב) **שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלַת בְּעֹנְךָ: (ג) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵלַי וְאֶמְרוּ אֵלָיו כְּלִיתָ שָׂא עֹון וְקָחִיטוֹב וְנִשְׁלָמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ:** והשאלה נשאלת בכונת דברי הנביא מהו קחו עימכם דברים ושובו, וכן אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב, וכן ונשלמה פרים שפתנו, כיצד בדברים אלו מכפרים על מה שנכשל?

תפילת ר"א ור"ע:

נקדים לכך דברי הגמרא במסכת תענית דף כה ע"ב תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שגזר שלש עשרה תעניות על הצבור ולא ירדו גשמים. באחרונה התחילו הצבור לצאת. אמר להם תקנתם קברים לעצמכם? געו כל העם בבכיה, וירדו גשמים. שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. **ירד רבי עקיבא אחריו, ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה. אבינו מלכנו למענך רחם עלינו, וירדו גשמים.** הווי מרנני רבנן. יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה, **אלא שזה מעביר על מידותיו,** וזה אינו מעביר על מדותיו.

ויש להקשות הרי מבואר רבי אליעזר היה רבו וגדול ממנו כמבואר על גדולת רבי אליעזר בתורה במסכת סנהדרין דף סח ע"א והתניא כשחלה רבי אליעזר נכנסו רבי עקיבא וחבריו לבקרו. וכו' אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן. אמר לו רבי עקיבא שלי מהו? אמר לו שלך קשה משלהן. נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו, אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין. הרבה תורה למדתי, והרבה תורה לימדתי. הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים, הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת. ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה, ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם. ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות, ואמרי לה שלשת אלפים הלכות, בנטיעת קשואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם, חוץ מעקיבא בן יוסף.

ועוד מבואר על כוחו של רבי אליעזר שצדיק גוזר והקב"ה מקיים במסכת בבא מציעא דף נט ע"ב ששם מסופר על המחלוקת של ר"א עם חבריו על תנורו של עכנאי שר"א טיהר וחבריו טימאו, והוכיח להם שהצדק איתו על ידי ניסים ומופתים, שאמר עץ החרוב עץ הצדק יוכיח שהצדק איתי ומיד נעקר העץ למרחק של מאה אמה, וכן הוסיף והוכיח על ידי אמת המים שאם הוא צודק המים ילכו הפוך וכן היה, ואח"כ אמר להם כותלי בית המדרש יוכיחו ותיכף נטו הקירות ליפול אלא שגער בהם רבי יהושע, ושוב אמר מהשמים יוכיחו ויצאה בת קול שהלכה כמותו, ולמרות הכל לא קיבלו דבריו נידו אותו ובגלל זה אומרת הגמרא ירדו מעיניו דמעות ונהיה נזק גדול בעולם וכל מקום שנתן עינו נשרף, וגם רבן גמליאל שהיה מהחולקים כמעט טבע בספינה, ומאותו יום אשתו מנעה אותו מליפול על פניו כי היית אחותו של רבן גמליאל וידעה שזה מסוכן ופעם בא עני לביתם והלכה לפתח ובדיק באותו זמן עשה נפילת אפים ידעה שאחיה ר"ג בסכנה ותיכף התפרסם שנפטר. ואם כן אחרי שמבואר גדולת ר"א בתורה ובניסים איך יתכן שתפילת תלמידו יותר התקבלה? **ועיין בשו"ת ציץ אליעזר חלק יז סימן מא להקשות בשם קהלת יצחק.**

ביאור הגר"י מסלנט זצ"ל:

ומתוך בשם הגה"צ ר' ישראל סלאנטער ז"ל, כי באמת מצינו במדה זו מחלוקת בי"ש ובי"ה, כידוע ששמאי היה קפדן, והלל היה ענוותן וסבלן, ודעתו הקדושה של שמאי היתה שכן הוא לרצון להבוי"ש להתנהג בקפדנות ולא למחול על כבוד התורה וכו' ולא כן דעת בי"ה, ופליגי בזה כמו דפליגי בה' או"ה וכו' כן פליגי במדה זו של העברת המדות וכו' וכבר אמרו חז"ל אלו ואלו דברי אלהים חיים הן וכו', ובודאי בערך השכר אשר יקבלו הלל ותלמידיו על התנהגותם בסבלנות, כזה ממש יקבלו בי"ש על התנהגותם בקפדנות וכו', והנה ר"א שהיה מתלמידי בי"ש כידוע אחז צדיק זה דרכו בתומו לעשות כדעתו ודעת רבו להיות קפדן ור"ע שהי מתלמידי בי"ה אחז דרך רבותיו ודעתו להעביר על מדותיו, ולפי"ז הנוכל לומר כי ר"ע היה יותר צדיק מר"א באחזו מדת הסבלנות? לא ולא ח"ו, ורק לענין מעשה שאירע אז בעצירת גשמים על חטא הדור, והיו צריכים להעברת פשע, אשר זה למעביר על מדותיו כביכול יחשב, יותר נתקבלה אז תפלת ר"ע, משום דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו', וזאת היא כוונת הקב"ה, לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מדותיו, לזאת נתקבל עתה תפלתו יותר מר"א כי בזה הפעם היו צריכין לכך עכ"ד וש"י.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעלת המעביר על מידותיו:

ונראה להוסיף ולבאר בהקדם דברי חז"ל **במסכת ראש השנה דף יז ע"א** אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע. **עוד מבואר במסכת ראש השנה דף יז ע"ב** ויעבר ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם. ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה. אל רחום וחנון, אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, שנאמר שמות לד הנה אנכי כרת ברית. **ופרש"י מסכת ראש השנה דף יז ע"א** המעביר על מדותיו **שאינו מדקדק למדוד מדה למצערים אותו**, ומניח מדותיו והולך לו, וכו' מעבירין לו על כל פשעיו **אין מדת הדין מדקדקת אחריהן, אלא מנחתן והולכת**. **ויש לדקדק** בלשון חז"ל מדוע כתבו שאמר הקב"ה למשה כל זמן שבנ"י חוטאים **"יעשו"** לפני סדר זה ואני מוחל, הרי מדובר לומר י"ג מידות והיה לו לומר אם **"יאמרו"** לפני כסדר זה?

סגולה הגדולה מידה כנגד מידה

ולכן לענ"ד כוונת חז"ל בזה הוא לא האמירה עיקר אלא אם יעשו סדר זה הכוונה שיעשו למעשה ויעבירו על מידותיהם גם אני יעביר על פשעיו, בהיות והשי"ת מבקש מאיתנו להדבק במידותיו מה אני רחום אף אתה היה רחום וכו' **כמבואר במסכת יומא דף סט ע"ב** אתא משה אמר [דברים י] האל הגדל הגבור והנורא, אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר: נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? לא אמר גבור. אתו אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו, שנותן ארך אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו - שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ע"כ. **וכאשר האדם** מצידו מוחל וסולח ומעביר על מידותיו נסתמים פיות המקטרגים בהיות שהוא מעביר על כל מה שציערו אותו או פגעו בו ואיך השי"ת יוכל לתבוע ממנו ולא יעביר על פשעיו, נמצא שזו סגולה גדולה לזכות בדין, וממילא מובן היטב דברי הגר"י מסלנט זצ"ל שאמנם ר"א גדול מר"ע אך כאשר אדם מעביר על מידותיו אין הקב"ה יכול לסרב לו ולא מפני גדלותו אלא בכדי שהתורה לא תהיה פלסטר ח"ו שהוא מעביר ואין השי"ת מעביר, ולכן תפילתו מתקבלת כר"ע.

ומצאתי שכן מתבאר בספר הרוקח הלכות יום הכיפורים סימן ריד וז"ל וכשמבקשין מחילה מן האדם לא יסרבו כדאמר רב פפא בפ"א דר"ה (דף יז) אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו **ואם מחל לו נענה בתפלתו** כדאמר בשלהי סדר תעניות האלו (דף כה) כשירד ר"ע ואמר א"מ וכו' יצתה בת קול וכו' שהעביר על מדותיו, וכן משמע בפ' בתרא דיומא (דף פז), וכן בב"ק בפ' החובל (דף פט) [דף צב], וכן בערובין בפ' כיצד מעבירין וצ"א לעבור על מדותיו כדאמרינן בפ"א דר"ה וכן בירושלמי פ' החובל ובמדרש הרנינו ובתוספתא דבבא קמא ע"כ. **וכן בספר שערי תשובה לרבינו יונה שכתב "שעצה זו הוא פתח תקוה גדול" שער א וז"ל** (אבות ד, י) והוי שפל רוח בפני כל אדם, וישיג מזה שלא יכעוס ולא יקפיד על חבריו, וגם לכל הדברים אשר ישמע יתן אל לבו להעביר על מדותיו, **ומעבירים מזה להתכפר על עונותיו**, וכו' **וזוה פתח תקוה נכבד מאד**. **וכ"כ החפץ חיים במשנה ברורה סימן תרו (ח)** לא יהא אכזרי מלמחול דכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו [ח] ואם הוא לא ירצה למחול גם לא ימחלו לו. **וביאר בשער הציון סימן תרו ס"ק (ח)** דלמעלה דנין מדה כנגד מדה. וצריך למחול לחברו אפילו אם עיות כנגדו במזיד ובמרד, ואז מוחלין לו גם כן אפילו על המזידות, וכמו שאמרו בגמרא, למי נושא עון למי שעובר על פשע.

דברי החפץ חיים בסגולת המעביר על מידותיו:

נושא עוון ועובר על פשע מיכה ז' י"ח עיי"ש שכתב בארוכה וקצרתי מדבריו והעתקתי את עיקר דבריו וז"ל בספר חרדים וז"ל בשמעני כל מחרפי ומגדפי ברבים אשים נגדי כף מאזנים בכף אחת אשמתי ובכף שניה החרופין והגיזופין ואביט כי כף האשמות מטה מטה ואשתוק ואצדיק דיני וכן אעשה לכל מיני צער בדבור ובמעשה, והרי אנו רואים בחוש שנקל לו לאדם לקבל על עצמו כל הבזיונות אם בכך הוא ימנע מעצמו הפסד נכסיו כגון בעת השריפה או שאר צרות ר"ל, ועל אחת כמה וכמה אם יודע שבזה יסולק מעליו ענשי גוף החמורים מכל זה נוכל לדון בכל שכן לענין הסבלנות שלא יקשה על האדם כשהוא עומד מול חברו ושומע בזיונו. וכו' **ועל אחת כמה וכמה כשידוע לו שמוחלין לו עבור זה על כל עבירות שלו אפילו על אותן הנקראות בשם פשע** ובלבד שיזהר מכאן ולהבא שלא לעשותן, כמו שאחז"ל יומא כ"ג כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו שנאמר נושא עוון ועובר על פשע למי נושא עוון למי שעובר על פשע, אך הרוצה שהקב"ה

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

ימחול לו אף על פשעיו, יזהר גם הוא שלא יקפיד כלל אף אם יודע בודאי שחברו פשע נגדו במרד ובמעל שזה נקרא פשע כמאמרם יומא ל"ו פשעים אלו המרדדים, וזה שדייקו למי נושא עוון למי שעובר על פשע דבאמת הקב"ה מוחל לו אפילו על פשעיו כמ"ש מעבירין לו על כל פשעיו, וכו' ומידה זו מועילה לאדם לפעמים גם להוסיף לו ימי חיים אפילו אם כבר נגזר עליו למוות, כדאיתא במסכת ראש השנה דף יז ע"א אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע. רב הונא בריה דרב יהושע חלש, על רב פפא לשיולי ביה. חזייה דחליש ליה עלמא, אמר להו צביתו ליה זוודתא. לסוף איתפת, הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה. אמרו ליה מאי חזית? אמר (ליה) להו אין, הכי הוה. ואמר להו הקדוש ברוך הוא הואיל ולא מוקים במיליה לא תקומו בהדיה, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, למי נושא עון לעובר פשע. לכן צריך האדם להתדבק תמיד במידה קדושה זו של סבלנות ויהיה טוב לו בזה ובבא. **שמירת הלשון שער ח"ב פ"ח.** ביאורו של מעשה שרב בונה חלה מאוד וביקרו רב פפא ואמר לבני הבית שזה סופו ויכינו לו תכריכים אולם בפועל התרפא והתבייש רב פפא כיצד הוציא מפיו כזה משפט, אולם לאחר שנשאל רב הונא מה היה איתו הרי היה נראה שנפת נשמתו מוות קליני, השיב ואמר שבאמת הוא מת אך כאשר נשמתו עלתה למרום הקב"ה שאין מה לדון אותו היות והוא מעביר על מידותיו ולכן תחזירו אותו והאריך ימים. הרי מבואר שאפילו נגזר מיתה על האדם יכול לבטלה במה שיעביר על מידותיו.

עצת הנביא קחו עימכם דברים:

ובזה יובנו דברי הנביא הושע קחו עימכם דברים ושובו אל השם כי כשלת בעוניך, כוונתו בזה ליעץ את הסגולה הגדולה לכל אדם מאחר ונכשל במעשיו וצריך לכפרה העצה לזה להעביר על מידותיו ויאמר בפיו שהוא מוחל לכל אשר פגע בו ובזה הקב"ה נוהג איתו מידה כנגד מידה ומוחל לו, ולכן דוקא בשעת נעילה כל אחד יאמר בפיו ובלבד שהוא מוחל מחילה גמורה לכל מי שפגע בו בין בגופו ובין בממונו ובין בכבודו ובכל אשר לו מחילה גמורה ועי"ז נזכה כולנו לגמר חתימה טובה אכי"ר.

בידידות ואהבה

ובברכת גמר חתימה טובה

הצב"י מרדכי מלכא ס"ט